

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 475
van **JEAN-JACQUES DE GUCHT**
datum: 26 april 2021

aan **MATTHIAS DIEPENDAELE**
VLAAMS MINISTER VAN FINANCIËN EN BEGROTING, WONEN EN ONROEREND ERFGOED

Visienota Lokaal Onroerenderfgoedbeleid - Stand van zaken

“Onroerenderfgoedzorg is een verhaal van samenwerken. Daarom zorgen we ervoor dat lokale besturen kunnen werken aan een lokaal erfgoedbeleid”. Met deze woorden kondigde de minister enkele weken geleden de visienota Lokaal Onroerenderfgoedbeleid aan. Lokale besturen zullen volgens die nota dé motor van het Vlaamse onroerenderfgoedbeleid worden. Ze staan immers het dichtst bij de erfgoedgemeenschappen en deden dat de voorbije jaren uitstekend. Het is nu de ambitie om de zorg voor onroerend erfgoed nog meer te stimuleren en de onroerenderfgoedgemeenten financieel te belonen wanneer ze verantwoordelijkheden opnemen.

Rond de toekomstige financiering van de IOED's (intergemeentelijke onroerend-erfgoeddiensten) werden in de commissie op 26 november 2020 en ook op 28 januari 2021 verschillende vragen door mijn collega's gesteld, die uiteraard ook raken aan de visienota Lokaal Onroerenderfgoedbeleid. De uiteindelijke bedoeling van de minister om af te stappen van een forfaitaire bijdrage waar geen of weinig verantwoordelijkheden aan gekoppeld zijn en over te stappen naar een systeem van financiële ondersteuning voor de taken en verantwoordelijkheden die men opneemt, blijft weliswaar overeind. Niettemin raakt het aan een essentieel punt, dat alles te maken heeft met het zoeken naar een evenwicht tussen lasten en lusten. Dat is een proces en we hopen dan ook dat de minister de vinger aan de pols blijft houden en zal bijsturen wanneer blijkt dat het evenwicht verstoord is.

Voor de opmaak van de visienota werden verschillende dieptegesprekken gevoerd met verschillende partners. De gebruikte methodiek was een vaste set vragen over de toekomst van het lokale erfgoedbeleid.

1. Hoe reageerden erfgoedorganisaties zoals Netwerk Onroerend Erfgoed en Herita op de uiteindelijke visienota Lokaal Onroerenderfgoedbeleid? Welke organisaties/partners kregen de kans om bij te dragen aan dat uiteindelijke document? Is er ook overleg geweest met de onroerenderfgoedgemeenten? Hoe evalueren zij de visienota?
2. We merken een grote focus op rapportering in de visienota.
Hoe zal de minister erover waken dat IOED's en onroerenderfgoedgemeenten niet vervallen tot pure papiermachines en dat de administratieve druk binnen de perken blijft?

3. Wat betreft het behandelen van toevalsvondsten: dat aantal is de voorbije jaren echt aan de lage kant. We merken dat dit ook erkend wordt in de nota, maar hiervoor wordt geen plan van aanpak uitgewerkt, tenzij het feit dat lokale besturen 'mogen' optreden in de plaats van het agentschap.

Klopt het dat lokale besturen dan ook meteen de kosten voor volledige opgraving op zich horen te nemen?

4. Erkende onroerenderfgoedgemeenten worden verplicht om een gemeentelijke verbalisant onroerend erfgoed aan te stellen.

Zal de subsidie richting Gemeentefonds helemaal dekkend zijn of zullen onroerenderfgoedgemeenten ook hier zelf in hun bijdrage moeten voorzien?

5. Iedereen krijgt erfdienstbaarheden waar men zich aan hoort te houden, maar niet iedereen heeft toegang tot dezelfde financieringsmogelijkheden.

Hoe zal de minister ervoor zorgen dat de gelijkheid van de eigenaars wordt gegarandeerd via de projectoproepen?

ANTWOORD

op vraag nr. 475 van 26 april 2021

van **JEAN-JACQUES DE GUCHT**

1. Tijdens de totstandkoming van de visienota zijn er diverse contacten geweest met de lokale besturen, zoals ook wordt aangehaald in de inleiding bij het document (p. 4, onroerenderfgoedgemeenten hier aangeduid in het vet):

*"Deze dieptegesprekken werden gevoerd met een breed scala aan partners: koepels zoals de VVSG en vertegenwoordigers van het Netwerk Onroerend Erfgoed werden gehoord op basis van de hierboven vermelde thema's. Daarnaast werd een lijst samengesteld van lokale besturen die op diverse manieren hun lokaal onroerend erfgoed naar een hoger niveau willen tillen. Met deze lokale besturen ging ik in overleg: Gent, **Leuven, Koksijde**, Menen, Geraardsbergen, Aalst en Antwerpen. ..."*

Na de goedkeuring van de visienota is er formeel advies gevraagd aan de SARO, de VVSG en het NOE. Hun adviezen zijn ondertussen ook binnen. Vertegenwoordigers van Vlaamse steden en gemeenten en IOED's zijn uitgenodigd om de komende weken deel te nemen aan zes thematische werkgroepen, waar in functie van de implementatie van de visienota dieper wordt ingegaan op de uitgangspunten ervan.

De reacties op de visienota zijn uiteenlopend. Er zijn onderdelen waar eerder unaniem positief op wordt gereageerd, en andere thema's waar de meningen meer uiteenlopen. Ik geef u graag een heel beknopte samenvatting, op basis van de aangehaalde thematische werkgroepen die voor de komende weken gepland staan.

- 1) Voorbereiden en evalueren/monitoren van Vlaams onroerenderfgoedbeleid: wordt vrij unaniem positief onthaald, met de bedenking dat monitoring ook nuttig kan en moet zijn voor lokale besturen.
 - 2) Toevalsvondsten: hierbij worden bedenkingen gemaakt, onder meer over het feit dat Vlaanderen de inventaris archeologische zones niet mee doorschuift. Ook de financiële impact wordt aangehaald, en het feit dat een erkende onroerenderfgoedgemeente de taak niet kan teruggeven (keuze geldt voor de volledige gemeentelijke bestuursperiode).
 - 3) Inventariseren, vaststellen en rechtsgevolgen: het idee dat gemeenten in volle autonomie kunnen inventariseren en invoeren in een centrale databank wordt unaniem positief ervaren. Over het idee dat erkende onroerenderfgoedgemeenten hun inventarissen kunnen vaststellen en er rechtsgevolgen aan koppelen verschillen de adviezen van mening: VVSG en NOE zien er potentieel in, de SARO niet.
 - 4) Beschermen: het idee van samenwerking en inspraak krijgt algemeen bijval. Maar de mogelijke werklast voor lokale besturen wordt aangehaald als aandachtspunt, net zoals de nood om ook nog altijd ad-hoc- of noodbeschermingen te kunnen doen.
 - 5) Handhaving: meest opvallend is hier dat gevraagd wordt om lokale besturen die echt willen inzetten op handhaving, die mogelijkheid moeten krijgen.
 - 6) Financiering van erkende onroerenderfgoedgemeenten en IOED's: er wordt unaniem aangehaald dat er een correcte financiering moet staan tegenover taken die overgedragen worden. En ook dat er vandaag nog geen zicht is op de werklast voor erkende onroerenderfgoedgemeenten en IOED's.
2. Het is geenszins de bedoeling van de visienota om erkende onroerenderfgoedgemeenten en IOED's te belasten met bijkomende administratieve

taken – eerder in tegendeel. De visienota wil hen net op een heel aantal vlakken meer aan zet brengen en autonomie geven, zonder dat er iemand hen op de vingers kijkt.

Maar tegelijk is het zo dat een goed onderbouwd beleid ook mee gebaseerd is op inzicht. Het adagium 'meten is weten' geldt wat dat betreft even goed voor het lokale als het Vlaamse niveau. Alleen: doordat onroerenderfgoedgemeenten en in sommige gevallen ook IOED's bepaalde taken van Vlaanderen overnemen, verliest de Vlaamse overheid voor een stuk het overzicht. Daarom is het noodzakelijk dat er afspraken gemaakt worden met die erkende lokale partners over het verzamelen en delen van bepaalde gegevens. Overigens: die gegevens zijn nuttig voor Vlaanderen om beleid te ontwikkelen of bij te sturen, maar zijn ook voor het lokale niveau interessant zijn. Momenteel wordt er al enorm veel data verzameld door de besturen, met de voorstellen van de visienota gebeurt de verzameling op een uniforme manier.

3. De visienota stelt inderdaad dat de kosten verbonden aan een archeologisch onderzoek n.a.v. een toevalsvondst mee verschuiven met het opnemen van de verantwoordelijkheid. Dat betekent ofwel dat ze de erkende archeoloog die ze in dienst hebben inzetten, ofwel dat ze het archeologisch onderzoek op hun kosten uitbesteden.
4. Zowel gemeenten als IOED's kunnen personeelsleden aanduiden om op te treden als gemeentelijk verbalisant voor onroerend erfgoed. Ook lokale handhavers ruimtelijke ordening kunnen hun werkzaamheden uitbreiden naar onroerend erfgoed. Het is met andere woorden een taak die in de meeste gemeenten slechts een beperkte financiële weerslag zal hebben voor een erkende onroerenderfgoedgemeente.

Bovendien: de subsidie die de visienota voor hen in het vooruitzicht stelt is onder meer bedoeld om deze kost te helpen dragen.

5. Ik neem aan dat u hier verwijst naar de oproepen voor een erfgoedpremie? Dit is een nieuw instrument voor de ondersteuning van eigenaars en beheerders bij de instandhouding van beschermd onroerend erfgoed, dat in 2021 voor het eerst wordt gelanceerd. Deze oproepen worden momenteel door het agentschap voorbereid. Ik streef ernaar bij de verschillende oproepen zowel qua thema's als qua doelgroep te voorzien in voldoende diversiteit en complementariteit.